

HUUMETILANNE JA VALTIONEUVOSTON HUUMAUSAINEPOLITIIKASTA TEKEMÄN PERIAATEPÄÄTÖKSEN TOTEUTTAMINEN LÄNSI-SUOMEN LÄÄNISSÄ

Valtioneuvoston periaatepäätöksen (22.12.1998) mukaan huumausaineiden leviämistä ja käyttöä ehkäistään ensisijaisesti vaikuttamalla väestön elinolosuhteisiin. Kasvatuksen ja tiedotuksen keinoin vaikutetaan asenneilmastoon ja tuetaan erityisesti nuoria huumeettomaan elämäntapaan. Periaatepäätöksessä korostetaan viranomaisyhteistyötä ja koulun roolia sekä esitetään opetus-, sosiaali- ja terveystoimen henkilöstön täydennyskoulutusta huumeasioissa.

Poliisin tietoon tulleiden huumausainerikosten määrä läänissä kasvoi vuoden 2000 aikana noin viidenneksen (19 %). Suurissa kaupungeissa nousua ei juuri ollut, Vaasa ja Tampere ovat tästä ainoat poikkeukset. Porissa ja Salossa vastatoimenpiteet näkyvät rikosten määrän laskuna.

Vuosina 1998 ja 1999 suomalaisista lähes 3 % on viimeisen vuoden aikana kokeillut jotain laitonta huumetta. Eniten kokeillaan 15-25-vuotiaiden ikäluokassa. Vuoden 1999 kouluterveyskyselyjen mukaan 15-16-vuotiaiden huumekekeilujen määrä on ollut Etelä-Suomen jälkeen yleisintä Länsi-Suomessa. Nuorten työpajoista lähes joka toinen on joutunut tekemisiin huumeasioiden kanssa. Huumeiden käyttöön liittyy usein myös muuta ongelmakäyttäytymistä.

Huumesairauksien sairaalahoidossa olleista noin puolet oli 15 - 25-vuotiaita ja lähes kolme neljäsosaa miehiä. Eniten hoitajaksoja oli Varsinais-Suomessa ja Pirkanmaalla ja vähiten Keski-Pohjanmaalla. Suonen sisäisten huumeiden käyttö on Suomessa merkittävin C-hepatiitin aiheuttaja. Kasvu on ollut suurinta Varsinais-Suomessa.

Läänin kunnista 93 % on nimennyt vuoden 2000 loppuun mennessä sosiaali- ja terveydenhuollon tavoite- ja toimintasuunnitelmassa suositellun vastuuhenkilön.

Huumevalistuksesta vastaavana tahona on useimmiten koulutoimi ja suurin osa kuntien valistustyöstä tapahtuu kouluissa. Koulutoimen ohella vastuuta jakoi myös sosiaali- ja terveystoimi, nuorisotoimi ja poliisi. Noin neljännes kunnista ilmoitti laatineensa ohjeistuksen huumevalistustyölle. Luentomainen yksisuuntainen tiedottaminen oli yleisin valistusmenetelmä.

Opettajat ovat usein neuvottomia nuorten huumeongelmien suhteen. Viime vuosina koulun "palveluhenkilöstön" määrä on vähentynyt säästötoimenpiteiden seurauksena. Tämän seurauksena koulun sosiaalinen turvaverkko on heikentynyt.

Kaikissa läänin kihlakunnissa on laadittu turvallisuussuunnitelmat valtakunnallisen rikostorjuntaohjelman puitteissa. Suunnitelmat tehdään viranomaisyhteistyönä, jolloin luodaan myös yhteinen osallistumisjärjestelmä. Suunnitelmiin sisältyy toimintaohjelma huumeiden ja muiden päihteiden käytön ehkäisemiseksi. Sosiaaliviranomaisten viikon-

loppupäivävytykset poliisilaitoksella on jo pitkään ollut vakiintunut käytäntö läänin suurimmissa kaupungeissa.

Perustason työntekijöiden valmiuksien lisäämistä on suositeltu useana vuonna poikkihallinnollisessa peruspalvelujen arviointiraportissa. Tästä huolimatta ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilöille tehdyssä kyselyssä vajaa kolmannes ilmoitti, ettei mitään ollut tehty tai ei ainakaan tiedetty siitä. Koulutusta huumeasioissa oli järjestetty viimeisen vuoden aikana noin 60 %:ssa kuntia.

Alle 18-vuotiaiden huumeiden käyttäjien hoitopaikoista on läänissä puutetta. Vuonna 1999 vajaassa 10 %:ssa kuntia oli tehty huostaanottoja nuorten huumeiden käytön perusteella. Huumeruiskujen ja neulojen vaihtopisteitä on Tampereen lisäksi vuonna 2000 tullut Turkuun, Raumalle ja Jyväskylään. Alle 18-vuotiaiden osuus on ollut noin 10 % kävijöistä.

Kunnissa on perustettava ns. matalan kynnyksen hoitoyksiköitä ja laajennettava huumeruiskujen ja neulojen vaihtopistetoimintaa, jolla saadaan uusia kontakteja ongelmakäyttäjiin sekä ehkäistä vakavien tartuntatautien leviämistä.

Hoitopaikkoja nuorille huumeidenkäyttäjille on lisättävä tarvetta vastaavaksi esim. kuntien seudullisella tai maakunnallisella yhteisyyllä. Kuntoutushoitajakset on mitoitettava riittävän pitkiksi.

Kuntien ehkäisevän päihdetyön vastuuhenkilöille on varattava riittävät toimintaresurssit sekä koulutusta. Vastuuhenkilöiden tueksi on asetettava monisektorisia ehkäisevän päihdetyön työryhmiä.

Nuorten työpajatoiminnan laadun varmistamiseksi toimintaan tulee osoittaa pysyvät henkilöstö- ja muut voimavarat. Nuorten ongelmien lisääntyminen edellyttää henkilöstöltä monipuolista paneutumista nuoren koko elämäntilanteeseen. Säännönmukainen kuuden kuukauden pajajakso ei riitä kaikille nuorille.

10 - 15-vuotiaitten koululaisten harrasteelliseen iltapäivätoimintaan tulee osoittaa kuntien ja valtion yhteistyönä voimavarat, joilla varmistetaan toiminnan pitkäjänteisyys, korkeatasoisuus ja kiinteä yhteys kunnan palvelurakenteeseen.

Yhteydenpidon ylläpitäminen ja tehostaminen vanhempiin edellyttää kuntien osoittavan yläasteen kouluille riittävät resurssit luokanvalvojatoimintaan.

Opettajat ja koulun muu henkilöstö tulee velvoittaa osallistumaan täydennyskoulutukseen huumeisiin liittyvistä asioista. Koulutus tulee liittää koulukohtaisten toimintamallien laatimiseen. Oppilaiden mahdollisuuksia kuraattori- ja psykologipalveluihin tulee lisätä, samoin kouluterveydenhuollon voimavaroja. Koulun henkilöstön tulee aina silloin, kun epäillään nuoren käyttävän huumeita, tehdä lastensuojelulain 40 §:n mukainen ilmoitus sosiaaliviranomaisille.